

Velkommen til å søke på
parallelloppdrag for
et av landets mest spennende
transformasjonsområder!

LAKSEVÅGNESET

Utlysingsprogram
Desember 2020

BERGEN
KOMMUNE

Vestland
fylkeskommune

Velkommen

Kommunen ønsker innspill, ideer og friske tanker når Laksevågneset skal transformeres til et nytt og bærekraftig byområde som en utvidelse av Bergen sentrum. Hvordan kan Laksevåg sin identitet videreføres gjennom områdeutviklingen? Hvordan kan området aktiveres og åpnes opp i påvente av transformasjon? Hvordan kan vi legge til rette for at det blir en levende og interessant del av byen for alle?

Bergen kommune inviterer til konkurranse for gjennomføring av parallelloppdrag for tverrfaglige prosjektgrupper innen arkitektur og planlegging for transformasjon og byutvikling på Laksevågneset. Parallelloppdraget inngår i arbeidet med områdeplanen for Laksevågneset, som er et offentlig planarbeid startet opp våren 2020.

Innhold

Innledning.....	3
Bakgrunn.....	5
Oppgavebeskrivelse.....	6
Oppgavene oppsummert.....	16
Krav til innlevert materiale.....	18
Tidsplan.....	20
Planer og føringer.....	22

INNLEDNING

Transformasjon av Laksevågneset

Planområdet omfatter omtrent 210 daa landareal og undersøkelsesområder for bruk av sjøareal. Området består i dag stort sett av eiendommer med store bygningsvolumer som driver grov og arealkrevende virksomhet.

Selv om noen industriaktører har gått konkurs eller flyttet ut av området de siste årene, er det fortsatt mange aktive industri- og næringsaktører på Laksevågneset. Samtidig som at ny kommuneplan (KPA 2018) endret formål på store deler av Laksevågneset fra tidligere industri til sentrumskerne og byfortettingssone, har enkelte grunneiere startet opp private detaljplaner med mål om transformasjon og byutvikling.

Strategisk planprogram for Laksevåg og oppstart av en offentlig områdeplan for Laksevågneset ble vedtatt i Bystyret i 2019. Områdeplanen skal sikre viktig infrastruktur og tilstrekkelig skolekapasitet for å muliggjøre utvikling av nye boligområder og sentrumsfunksjoner på de gamle industriområdene ved sjøen. I bystyrevedtaket legges det vekt på at tilgjengelighet til sjøen er et nøkkelpunkt for å skape trivsel for alle i transformasjonsområdet.

Områdereguleringen av Laksevågneset skal være et tydelig og målrettet rammeverk for byutvikling av Laksevågneset. Den skal sikre at eksisterende kvaliteter og identitetsmarkører i området bevares og brukes som ressurser for utvikling av en bærekraftig, trivelig, levende og mangfoldig bydel. Planarbeidet må også gi føringer på hvordan området kan transformeres i ulike etapper over tid.

Parallelloppdraget

Hensikten er å få smarte ideer og tverrfaglige forslag på hva området skal være i fremtiden, og hvordan området utvikles over tid, både gjennom illustrasjoner og tekst. Parallelloppdraget skal danne grunnlag for videre konsekvensutredninger og utarbeidelse av planforslaget til offentlig områdeplan for Laksevågneset. Sentralt i oppdraget er at det skal foreslås gradvise og langsiktige strategier og tiltak for transformasjonsprosessen, og vurdering av alternativer knyttet til utfylling i sjø og etablering av skole og idrettshall.

Vi vil engasjere tre tverrfaglige konsulentteam med relevant kompetanse til å delta i oppdragene som har en fastsatt ramme på 400 000 NOK per oppdrag. Ettersom det ikke er en konkurransesituasjon mellom teamene etter at oppdragene er tildelt kan det utveksles tanker, forslag erfaringer underveis, teamene imellom og med oppdragsgiver, frivillighet, befolkning, næringsliv og andre interessenter.

Det etableres en vurderingsgruppe med deltakere fra kommunen, relevante fagmiljø og interessenter i området som følger prosessen. Denne skal vurdere og kommentere mangfoldet av forslag og ideer som kommer frem underveis i arbeidsprosessen, samt oppsummere og kommentere sluttleveransene gjennom en egen rapport.

Parallelloppdraget finansieres av Bergen kommune og Vestland Fylkeskommune.

Prosess

Parallelloppdraget vil pågå i perioden februar 2021 til juni 2021. Som del av prosessen skal det gjennomføres oppstartseminar, midtveisseminar og sluttseminar med tilhørende utstilling. Det er en intensjon at en åpen og inviterende prosess i forbindelse med parallelloppdragene kan bidra til det offentlige ordskiftet og skape engasjement og eierskap til den nye bydelen. Vi vil se an smittesituasjonen i forkant av hvert seminar og følge kommunens gjeldende smittevernråd med tanke på å avholde fysiske seminar eller digitale seminar.

Kommunen kan bruke materialet fra de ulike konsulentene slik den måtte ønske i henhold til intensjonene med parallelloppdraget.

Parallelloppdraget er i utgangspunktet et avsluttet oppdrag. Oppdragsgiver forbeholder seg likevel retten til å tildele leverandør(ene) videreføring av oppdrag i arbeidet med områdeplanen for Laksevågneset, for eksempel utarbeidelse av foreslåtte løsninger eller sammenfatting av ideer fra de ulike forslagene.

BAKGRUNN

Ambisjoner for Laksevågneset

Kommuneplanens samfunnsdel (2015) legger opp til at klima- og miljøutfordringene skal møtes med å utvikle en tettere og mer kompakt velfungerende by. Hensynet til grønn og bærekraftig utvikling skal være et overordnet prinsipp i kommunens planlegging og virksomhet. Strategisk temakart BERGEN 2030 (2016) peker på Laksevåg som en integrert del av et utvidet Bergen sentrum.

I Kommuneplanens arealdel (KPA 2018) er store deler av Laksevågneset avsatt til byfortettingssone, dette innebærer at områdene skal utvikles med høy tetthet og kvalitet, basert på stedets særpreg, samt med høye krav til byrom og grønnstrukturer.

Visjonen for utviklingen på Laksevåg er "Levende lokalsamfunn med mangfold og trivsel" og er formulert av lokalbefolkningen gjennom områdesatsingen for Laksevåg. Visjonen er videreført i arbeidet med Strategisk planprogram og områdeplanen for Laksevågneset. Hovedmålet for utviklingen på Laksevåg er at den skal være bærekraftig, identitetsskapende og gi bedre levekår.

Byrådet vedtok i 2016 oppstart av strategisk planprogram for Laksevåg, med mål om å skape rammer for en bærekraftig byutvikling og gi strategiske føringer for utviklingen av Laksevåg. Strategisk planprogram ble vedtatt 25.10.2019, med følgende strategi for videre utvikling:

"Hovedstrategien for Laksevåg er å bruke identiteten og de naturgitte kvalitetene på en måte som kan virke samlende og skape

et levende lokalsamfunn med mangfold og trivsel. Følgende skal vektlegges i utviklingen:

- Identitet og bruk av naturgitte kvaliteter
- Skape et levende lokalsamfunn med mangfold og trivsel
- Legge til rette for en bærekraftig utvikling med vekst."

Se informasjonsvedlegg som oppsummer mål og oppgaver for områdeplanen.

I Byrådsplattformen 2019-2023 legges det vekt på at Bergen skal være en kortreist fossilfri by preget av gode nabolag og oppvekstmiljø, der folkehelse, inkludering, klima, miljø, biologisk mangfold og sosial utjevning er viktig i all byutvikling, der folk trives med å bo, drive næring, jobbe og leve. Byplanleggingen skal legge til rette for gange, sykling og kollektivreiser i dagliglivet. Det skal etableres flere gatetun, miljøgater, nullutslippssoner, bilfrie områder, naturterreng, offentlige byrom og grøntområder i alle bydeler. Videre vil byrådet sikre strandsonen og sjøfronten slik at den blir tilgjengelig for alle.

Gjennom arkitektur av høy kvalitet som er tråd i landskapet skal Laksevåg sin identitet og historie bevares og brukes som ressurs for å tilrettelegge for utviklingen. Det skal legges vekt på sambruk og flerbruk, og steder hvor mennesker kan møtes uformelt og på tvers av alder, kulturell og religiøs tilhørighet. By- og bomiljøer skal ha universell utforming, tilgjengelighet og helsefremmende løsninger som ivaretar likeverdig bruk for alle alders- og brukergrupper. Vi viser til arkitekturstrategien for Bergen, Arkitektur+, som formidler prinsipper og verktøy for å oppnå overnevnte kvaliteter.

OPPGAVEBESKRIVELSE

Klima og miljø - bærekraftig by- og samfunnsutvikling

I Byrådsplattformen for Bergen 2019-2023 vektlegges vår forpliktelse ovenfor FNs bærekraftsmål om å bidra til å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Transformasjonen av Laksevågneset skal ta utgangspunkt i en bærekraftig utvikling som legger til rette for en god by for dagens og fremtidens generasjoner.

Klimaendringer vil føre til havnivåstigning, mer nedbør og mer ekstremvær. Systemer for håndtering av overvann, åpning av bekkeløp, tilrettelegging for biologisk mangfold og fleksible uteareal som tåler ekstremvær kan være estetiske tilskudd i området. Området må være robust for et villere vær, uten at bydelen utformes som et avvisende område med lukkede førsteetasjer og barrierer mot sjøen.

Byen skal fortettes i og rundt sentrumskjernene og langs bybanetraseene. Laksevågneset har en sentral plassering, og med en transformasjon av Dokken med ny gang og sykkelbro kommer sentrum enda tettere på. På overordnet nivå er det pekt på bybanetrase med holdeplass på Laksevågneset. For å redusere fritidsreiser må det bygges kompakt uten at dette går på bekostning av variasjon av boligtyper, næring, service og kulturtilbud og rauser, attraktive byrom. Utnyttelsesgrad og byggehøyder må tilpasses de ulike områdene på Laksevågneset, for eksempel sentrale områder, sjøfront, overgang mot park, bunker og kulturminner, samt eksisterende bebyggelse.

Det er stort behov for å finne nye måter å bygge på med kortreiste og gjenbrukte materialer, der hver enkelt person bruker mindre plass uten at løsningen er trangboddhet og dårlig kvalitet. Kan Laksevågneset få et lavere CO₂-avtrykk enn typiske transformasjonsområder? Kan bydelen bygges av betong og stål som produseres i nærområdet? På bydelsnivå kan en se for seg kretsløp i form av gjenbruk, deling eller resirkulerte byggematerialer.

Vi ønsker grep som bygger videre på stedets unike kvaliteter og potensiale slik at Laksevåg ikke utvikles som en generisk by med standard løsninger og utbygging. Det skal utarbeides forslag på hvordan Laksevåg kan transformeres til en bærekraftig bydel, med klimatilpasning og ambisiøse løsninger innen energi, gjenbruk og kortreiste materialer. Laksevågneset skal ha god balanse mellom høy tetthet, folkehelse, sosial infrastruktur og økonomisk gjennomførbarehet.

Byutvikling og byliv

- Laksevågneset sin rolle i Bergen og på Laksevåg

Hvordan og hva skal den nye bydelen være? Hvilken rolle skal den ha for resten av Laksevåg og Bergen? Laksevåg har et stort mangfold i både bygningsmiljø og befolkningsgrupper. Det er en sentrumsnær bydel hvor boligprisene ligger under gjennomsnittet, og både barnefamilier, eldre, studenter, innvandrere og kreative bosetter seg her.

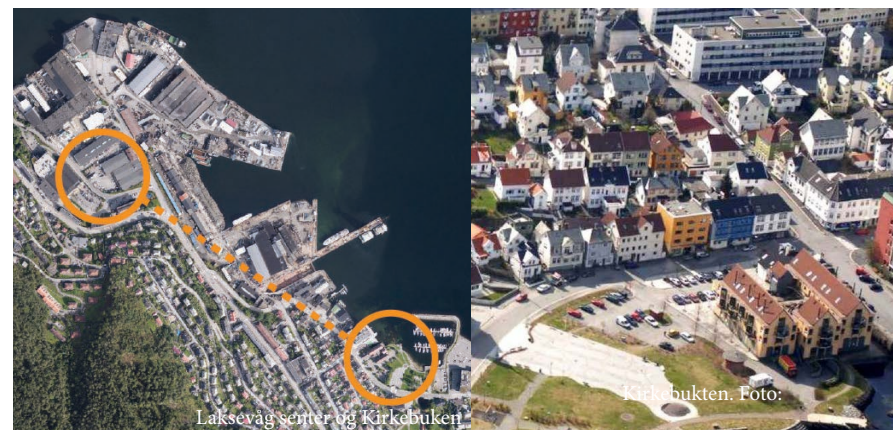
I de kommende årene vil det bygges mange nye boliger langs sjøfronten i Bergen sentrum. Mange frykter at Laksevåg skal gentrifiseres og at deler av dagens beboergrupper og næringer presses ut. En annen bekymring er at det skal bli store klasseforskjeller mellom den eksisterende bydelen og de moderne utviklingsområdene langs sjøen.

Vi ønsker at Laksevågneset skal bli en bydel for alle og en berikelse for dagens beboere på Laksevåg. Det er store forventninger i bydelen om at Laksevågneset og fjorden skal bli mer tilgjengelig og tilrettelegges for nye aktiviteter og opplevelser. Det rike kulturlivet og frivilligheten på Laksevåg skal prege Laksevågneset i fremtiden.

Relasjonen mellom Kirkebukten – det historiske sentrum av Laksevåg - og det nyere kjøpesenteret, Laksevåg senter, som ligger på Laksevågneset er uklar. Det er viktig for nærmiljøet at kjøpesenteret opprettholdes, samtidig som det er viktig at det historiske trehusmiljøet i Kirkebukten bevares og brukes. I dag er det få som reiser ut til Laksevåg fra andre bydeler. Området trenger attraksjoner og opplevelser som trekker besøkende fra resten av Bergen. En viktig del at planarbeidet blir å definere hva Laksevågneset skal være i

samspill med Kirkebukten. Hvordan kan disse to områdene kobles og utvikles sammen, og hvordan kan hele Laksevåg bli mer attraktiv å bo, jobbe og reise til.

Vi ønsker oss program for byliv, som viser hva dette området kan tilby av publikumsrettede funksjoner og aktiviteter, og hvilken rolle det bør få i forhold til Kirkebukten, de øvrige delene av Laksevåg og Bergen som helhet. Vi ønsker oss bilder på innhold som ikke nødvendigvis kan reguleres gjennom en plan, men som er den fremtiden vi sikter mot og som vi kan lage rammer for gjennom planarbeidet. Et overordnet byplangrep skal vise de fysiske strukturene som tilrettelegger for at Laksevågneset blir en attraktiv bydel til glede for hele byens befolkning og beboere i Laksevåg spesielt.

Faser for en trinnvis utvikling

Utvikling av Laksevågneset som ny sentrumsnær bydel i Bergen vil ta flere tiår. Enkelte av eiendommene er definert som fortettingssone i KPA, og flere private reguleringsforslag for transformasjon er under utarbeidelse. Andre deler av området skal fortsatt brukes til industri, forsvar- og havneformål frem i tid. En fremtidig bybanetrase via Dokken og Laksevåg til Loddefjord diskuteres, men detaljer om når og hvordan denne skal gå er per i dag ikke bestemt. Det er igangsatt flere fortettningsplaner mellom Laksevågneset og sentrum, som vil forandresjøfronten.. Når Laksevågneset står ferdig utbygd vil området ligge i en annen bysituasjon enn i dag. Vi trenger derfor en robust og fleksibel plan som både kan sette retning når arbeidet nå startes opp, og samtidig være relevant og tilrettelegge for en trinnvis utvikling i mange år fremover.

De første beboerne som flytter inn i nye boligområder på Laksevågneset, vil leve parallelt med industri og byggeplasser. En trinnvis utvikling er avgjørende for at området skal bli attraktivt på kort og lengre sikt, og sikre en gjennomførbar transformasjon. De første trinnene av utviklingen vil sette en standard for området. Før de første boligene ferdigstilles bør bydelen ha fått på plass byrom, blågrønne områder, infrastruktur, kultur- og nærmiljøtilbud og elementer som tilrettelegger for en hverdag der det er lett å ta miljøvennlige valg.

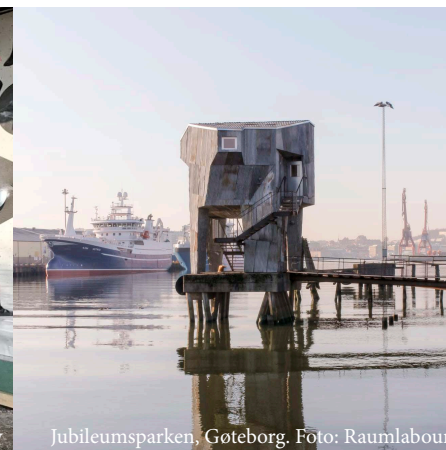
Norges viktigste ubåtbase for Sjøforsvaret er i dag lokalisert i bunkeren Bruno på Laksevågneset. Forsvaret har ambisjon om å flytte på sikt, men det er uavklart når dette vil skje og tidligst i perioden 2035-2040. Slik situasjonen er i dag kan ikke sentrumsformål og nye boliger ligge tett på anlegget på grunn

av begrensninger knyttet til sikkerhet og skjermingsbehov. På sikt kan bunkeren få en ny funksjon. Erfaringer fra tilsvarende krigsminner i Europa viser muligheter for å bruke strukturene til noe positivt for bydelen, som for eksempel kultur eller offentlig rom.

Vi ønsker at forslagene skal vise en trinnvis utvikling av Laksevågneset, fra i dag og fram til bydelen er tett utbygd med boliger og varierte sentrumsformål. De ulike utviklingstrinnene må synliggjøres gjennom fremtidsscenarioer, som viser området karakter og innhold underveis i utviklingsprosessen. Det må vises hvor og hvordan den første utviklingen kan begynne på Laksevågneset, hvordan området gradvis kan utvikles sammen med fortsatt aktiv industri og Sjøforsvarets bruk av ubåtbunkeren, samt forslag til bruk av bunkeren i den nye bysituasjonen på Laksevågneset

Refshaleen København. Foto: Gyula Szathmary

Jubileumsparken, Göteborg. Foto: Raumlabour

Identitet, deltakelse og midlertidig byliv

Laksevåg har engasjerte innbyggere med eierskap til området og et aktivt organisasjonsliv med en bredde av lag og foreninger. Åpne prosesser som legger til rette for medvirkning og samskaping er avgjørende for å lykkes med Laksevågneset.

Store deler av Laksevågneset er et industriområde som få besøker eller kjenner godt til. Kjøpesenteret Laksevåg Senter og annen arealkrevende handel i planområdet er målpunkt for besøkende med bil og er i liten grad tilrettelagt for gående og syklende. Området har imidlertid et stort potensial for attraktive byrom, med sin nærhet til vannet, gode solforhold, kulturminner og utsikt mot byfjorden og Bergen sentrum. Tidligfase og midlertidige tiltak, både fysiske strukturer og bylivsaktiviteter, kan bidra til å berede grunnen for utviklingen og gjøre folk oppmerksomme på området. Erfaringer man høster kan videreføres inn i den langsiktige planleggingen av området og på den måten bidra til lokal tilhørighet og nyskaping. Laksevågneset skal ha rom for temporære aktiviteter og eksperimentell bruk i alle faser av utviklingsarbeidet.

Mye av skipsverftsindustrien som tidligere dominerte på Laksevågneset har lagt ned eller flyttet store deler av produksjonen. Dagens industri består av betong, stål, saltimport og tilsvarende. Laksevåg bydel huser i dag en rekke kultur- og næringsaktører fordi det fins små og egnede lokaler med rimelig husleie. Det er en målsetning at kreative aktører, næringsliv og småindustri skal ha en plass på Laksevågneset.

Hvordan viser vi potensialet for å skape folkeliv og rom for kultur? Som et eksempel har man i Bergen kommunes kulturstrategi

vedtatt å innføre prosjektet «Kunstallmenning» som en prøveordning, der man åpner for geografiske frisoner til spontane aktiviteter og temporære kunstprosjekter og arrangementer.

Hvordan kan vi jobbe strategisk for å bevare områdets identitet, og bygge opp rundt – og forsterke engasjementet for Laksevågneset? Hvordan kan vi inspirere til kreativitet, skaperglede og deltakelse i områdeutviklingen, hos innbyggerne i Laksevåg og aktører i området? Vi ønsker forslag til en strategi for byliv, som kan bidra til å teste muligheter, skape interesse og synliggjøre potensialet som ligger i de eksisterende kvalitetene.

Døra, Trondheim. Foto: Torbjørn Buvarp

Refshaloen, København. Foto: Nik Patel

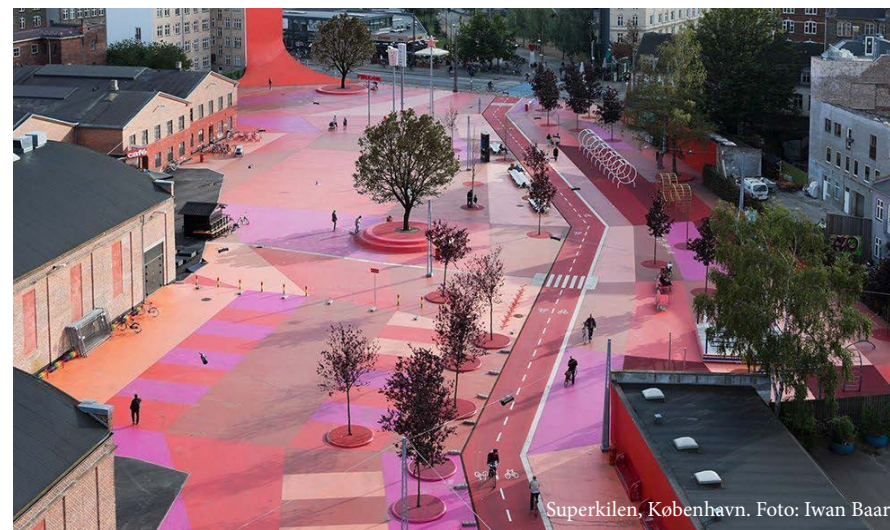
Flerbruk og sambruk

Flerbruk og sambruk av funksjoner og arealer er blant de viktigste virkemidlene for en bærekraftig byutvikling. I møtet med klimautfordringer, arealknapphet, økende ensomhet og synkende tilbud og aktivitet må vi tenke nytt og kreativt i utviklingen av gode lokalsamfunn. Flerbruk og sambruk er også viktig for å skape den attraktive gåbyen med liv gjennom hele døgnet. Dette krever bevissthet, målrettet planlegging, tverrfaglig programmering, gode medvirkningsprosesser og kreative løsninger.

Hvordan kan arealkrevende funksjoner, som har lite variasjon i innhold og bruk, tilføre større variasjon og mangfold, og være en integrert del av bybildet? Hvordan kan arealer og bygg som tradisjonelt har vært monofunksjonelle tilføre lokalsamfunnet merverdi?

Arenaer for ulike kulturelle og sosiale opplevelser øker folkelivet, sosial trygghet og identiteten til området. En ny skole, idrettsanlegg, kulturtilbud, barnehager og andre offentlige funksjoner kan fungere som generatorer i bydelen. Sambruk av areal på nye måter og til ulike tider av døgnet kan gi nye samarbeidsplattformer. En fleksibel struktur som kan romme ulike program over tid gir rom for byliv og utvikling.

Vi ber om innspill til prinsipper og konsepter til systemer, bystruktur, byform, arkitektoniske grep og tiltak som støtter opp om aktivitet, flerfunksjon og fleksibilitet i områdeutviklingen. Vi trenger innspill til nytenkende funksjonsblanding – moderat og radikal blanding av nytt og eksisterende, og kobling av ulike programmer og bruk. Utfordringer og kvaliteter i forslagene skal beskrives. Hvilke muligheter og begrensninger ligger i denne tematikken?

Bydel med historiske lag og egenart

Utover 1800-tallet utviklet Laksevåg seg til et av Norges viktigste industrisamfunn innen skipsfart. Strandlinjen med bynære kaier grobunn for utviklingen til bydelen. Industrien førte til at Laksevåg utviklet seg til et klassedelt samfunn med arbeidere og industrieiere, faglærte og ufaglærte, men det var også tilhørighet, fellesskapsfølelse og stedsidentitet i industrisamfunnet.

Tysk okkupasjon under andre verdenskrig har satt tydelige merker på Laksevågneset, gjennom landskapsrom og krigsminner. Laksevågneset fungerte som ubåthavn for okkupasjonsmaktene og var et angrepsmål for de allierte. Angrepene på ubåthavnen resulterte i et av de største sivile tapene i Norge under krigen.

Laksevågneset har en godt bevart okkupasjonshistorisk bebyggelse knyttet til ubåtbunken "Bruno", som ligger sentralt i planområdet. Verkstedene langs Sørøvågen, brakkemiljøene i Vågedalen, Stadionveien og Melkeplassen (utenfor planområdet), ble oppført av okkupasjonsmakten for å betjene ubåtflåten som førte krig mot de allierte forsyningslinjene til sjøs. De fleste tyske installasjonene i Bergensområdet ble oppført for å beskytte ubåthavnen, reparasjonsverksteder og ubåtbunken "Bruno". Ubåtbunken er fredet etter kulturminneloven og er i dag i bruk av forsvaret som ubåtbase. Det er få synlige spor fra aktivitet før krigen i området.

Identiteten og særpreget til Laksevåg er sterkt knyttet til de mange kulturminnene. De verneverdige bygningene kan bli en ressurs til en urban bydel. Her har Bergen mulighet til å skape et byområde med stor grad av egenart – et særpreget bymiljø.

Vi ønsker forslag som viser hvordan identiteten kan videreføres når Laksevågneset utvikles og gis nytt innhold. Kulturminner skal få en ny rolle i byen som gir området merverdi. Vern gjennom bruk, gjenbruk av materialer og midlertidig aktivitet er strategier som kan gi området nytt liv.

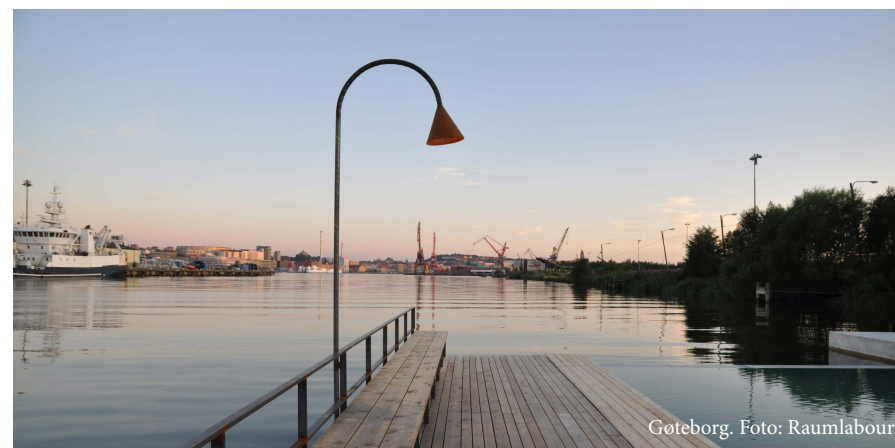
Blågrønne kvaliteter

Parker, bekker, vannspeil eller frodige fristeder for naturen i byen kan bidra til å styrke økologisk bærekraft og biologisk mangfold. Samtidig kan denne type arealer være svært viktige for god klimatilpasning i et område.

Det er svært lite eksisterende vegetasjon på Laksevågneset i dag, men den lange sjølinjen gir både dyreliv og vann rett utenfor kaikanten. I framtiden skal området tilføres grønne kvaliteter til glede for både mennesker og dyr, vannet skal gjøres mer synlig og tilgjengelig. Blå og grønne arealer i byområder og nabolag er arenaer for lek, avslapning og sosialt samvær. Disse effektene kan styrkes ved tilrettelegging for dyrking. Indre Laksevåg sin henvendelse mot nordøst gjør gode solforhold i byrom spesielt viktig.

Overvannet skal gis plass og rom, fortrinnsvis som åpne systemer som kan integreres som et element i den øvrige infrastrukturen som gater, gang- og sykkelveier og møteplasser/ parker.

Vi ønsker at teamene ser på hva som kan være gode grep, prinsipper og konsepter for blågrønn infrastruktur som sikrer naturmangfold og herlighetsverdier i den nye bydelen. Den grønne allmenningen og sjøpromenaden definert gjennom SPP, og sjøfrontstrategien skal programmeres og undersøkes med tanke på form og størrelse.

Mobilitet

Laksevågneset kan i dag oppfattes som en “øy” med mange barrierer og dårlige koblinger til sentrum for gående og syklende. Hvilke grep kan gjøres for at området oppleves lett tilgjengelig og inviterende? Hvordan kan bydelen koble seg på nærområdene på Laksevåg og sentrum sånn at den blir en integrert del av byen?

Det er behov for nye forbindelser der gående og syklende prioriteres. Internt på Laksevågneset må det etableres et nettverk av gater som utformes slik at gående og syklende blir prioritert, sikkerhetsmessig og opplevelsesmessig. SPP foreslår Johan Berentsens veg som en framtidig sentrumsgate.

I kommunedelplan for kollektivsystemet mellom Bergen sentrum og Bergen vest er det vist en mulig bybanetrase med stopp på Laksevågneset. Plassering og arealbehov til bybanen med holdeplass skal vurderes gjennom parallelloppdragene.

Området rundt Laksevåg senter har behov for flere og bedre tverrforbindelser fra Kringsjøveien til Johan Berentsens vei. Det er behov for å gi gående og syklende prioritet, bedre trafiksikkerhet og å se på mulighetene for felles parkeringsanlegg som kan bidra til bilfrie soner i planområdet.

Vi ønsker at teamene skal se på løsninger for mobilitet for gående og syklende og bybane på Laksevågneset og kobling til nærområdene og sentrum. Vi ønsker å se forslag til miljøvennlige infrastrukturløsninger. Hva kan en bybane gjennom området gi til Laksevågneset? Hva er den beste traseen gjennom området?

Ekspansjon i sjø, havnefunksjoner og tilgjengelig sjøfront

Planarbeidet har som mål å gjøre større deler av sjøfronten allmenn tilgjengelig og attraktiv, både for dagens og fremtidige beboere på Laksevåg. Planområdet inneholder i overkant av 1,3 km med sjøfront. Omtrent 100 meter sjøfront er tilgjengelig for publikum, men dette brukes til parkering. Sjøfronten er stort sett brukt som havn for industrien på Laksevågneset.

Kaifronten på Laksevågneset har stor verdi som havnefunksjon på grunn av god dybde og nærhet til Bergen sentrum. Bergen havn har meldt innspill om at det samlede behovet for havnefasiliteter i Bergen sentrum skal utredes. Det vil bli aktuelt å se på muligheter for relokalisering av noen havnefunksjoner fra Dokken. Laksevågneset er en av kaifrontene som Bergen havn vurderer. Noen av næringsaktørene på Laksevågneset ønsker videre drift som er avhengig av kaifront. Maritim virksomhet og aktivitet er grunnlaget for byens opprinnelse og vekst. De siste tiårene er store deler av sjøfronten transformert til bolig- og sentrumsområder, og sjøfronten er i stor grad blitt privatisert. Noen steder bør mulighetene for maritim industri og sjøfart bevares, både for å holde åpning for framtidige behov, og ivareta Bergen sin identitet og funksjon som havneby. Kan deler av sjøfronten bevares som havnefunksjon til framtidige generasjoner, og samtidig bli et spennende byområde for befolkningen på Laksevåg?

En sentral problemstilling på Laksevåg er ekspansjon av landareal til byutvikling, som Strategisk planprogram og Sjøfrontstrategien viser. I løpet av de siste 100 årene er vannspeilet i byfjorden blitt betydelig redusert, og særlig de senere år. Større utbyggingsareal kan finansiere transformasjon, men kan gå på bekostning av

naturmangfold og livet under vann, samt være i konflikt med sjøtransport og behovet for dypvannskaier. Utfyllinger og nye byggeområder er strategier for å styrke sentrumsnær fortetting og unngå videre spredt bosetning utenfor bysentrum, og kan bidra til bevaring av kulturminner og historisk bebyggelse på land.

Vi ønsker å se forslag til utforming og programmering av sjøpromenade slik at den styrker byens kontakt med sjøen, tilrettelegger for byutvikling langs sjøfronten, bidrar til god sammenheng og kvalitet på byrommene mot sjøen, og sikrer allmenn tilgang til sjøfronten.

Vi ber om analyser og anbefalinger rundt disse sammensatte byutviklingsspørsmålene for å synliggjøre vesentlige potensialer og konflikter. Det må vurderes fordeler og ulemper knyttet til utfyllinger i sjø, og vise beregninger og illustrasjoner av potensialet for byutvikling. Hvilke muligheter kan skapes og hvilke verdier er det viktig å ikke gi slipp på for fremtiden?

Aalborg. Foto: C.M. Møller Architects

Sosial infrastruktur

- skole, barnehage, idrett og uteområder

Hvor bør barnehager, skoler, idrettshaller og uteområder plasseres på Laksevågneset? Hvordan og når skal de inngå i trinnvis utvikling? Hvor store og hvor mange områder, bygg og anlegg er det behov for, samt hvordan kan områder som avsettes til fremtidig sosial infrastruktur fungere som midlertidige aktive områder?

Det pågår flere planprosesser på Laksevåg som legger opp til betydelig transformasjon med boligfortetting.

Dette medfører behov for ny sosial infrastruktur, med barnehager, skoler, idrettsarenaer, uteområder med mer. Tilstrekkelig sosial infrastruktur med god plassering er avgjørende for å nå overordne mål om å utvikle kompakte byer, gode nabolag, og for å redusere transportbehovet.

“Bergen skal videreutvikle en kompakt bystruktur med et nettverk av senterområder. Skoler, barnehager, idrett, helse- og omsorgstjenester og kulturtilbud skal plasseres slik at de styrker senterstrukturen og bygger opp under nærmiljøkvaliteter i gangavstand fra boligene.” - KPA18

Strategisk planprogram for Laksevåg peker på behov for ungdomsskole med idrettshall på Laksevågneset og barnehager som en integrert del av ny boligbebyggelse. Det er viktig at ungdomsskolen muliggjør sambruk, fungerer som nærmiljøanlegg og har gode utearealer. Det er lite areal tilgjengelig for utvikling av idrettsanlegg i Laksevåg og det derfor behov for å sikre mer areal til idrett og fysisk aktivitet på land og sjø.

Vi ber om analyser av kapasitet, behov og arealer samt strategiske anbefalinger rundt planlegging og etablering av sosial infrastruktur. Det må vises gode forslag på dimensjonering og lokalisering av sosial infrastruktur innenfor en trinnvis utvikling av Laksevågneset sett i sammenheng med øvrige områder under utvikling.

OPPGAVENE OPPSUMMERT

1 Klima og miljø - Bærekraftig by- og samfunnsutvikling - Vi ønsker grep som bygger videre på stedets unike kvaliteter og potensiale slik at Laksevåg ikke utvikles som en generisk by med standard løsninger og utbygging. Det skal utarbeides forslag på hvordan Laksevåg kan transformeres til en bærekraftig bydel, med klimatilpasning og ambisiøse løsninger innen energi, gjenbruk og kortreiste materialer. Laksevågneset skal ha god balanse mellom høy tetthet, folkehelse, sosial infrastruktur og økonomisk gjennomførbarhet.

2 Byutvikling og byliv – Laksevågneset sin rolle i Bergen og på Laksevåg - Vi ønsker oss program for byliv, som viser hva dette området kan tilby av publikumsrettede funksjoner og aktiviteter, og hvilken rolle det bør få i forhold til Kirkebukten, de øvrige delene av Laksevåg og Bergen som helhet. Vi ønsker oss bilder på innhold som ikke nødvendigvis kan reguleres gjennom en plan, men som er den framtiden vi sikter mot og som vi kan lage rammer for gjennom planarbeidet. Et overordnet byplangrep skal vise de fysiske strukturene som tilrettelegger for at Laksevågneset blir en attraktiv bydel til glede for hele byens befolkning og beboere i Laksevåg spesielt.

3 Faser for en trinnvis utvikling - Vi ønsker at forslagene skal vise en trinnvis utvikling av Laksevågneset, fra i dag og fram til bydelen er tett utbygd med boliger og varierte sentrumsformål. De ulike utviklingstrinnene må synliggjøres gjennom fremtidsscenarioer, som viser områdets karakter og innhold underveis i utviklingsprosessen. Det må vises hvor og hvordan den første utviklingen kan begynne på Laksevågneset, hvordan området gradvis kan utvikles sammen med fortsatt aktiv industri og Sjøforsvarets bruk av ubåtbunkeren, samt forslag til bruk av bunkeren i den nye bysituasjonen på Laksevågneset.

4 Identitet, deltakelse og midlertidig byliv - Hvordan kan vi jobbe strategisk for å bevare områdets identitet, og bygge opp rundt – og forsterke engasjementet for Laksevågneset? Hvordan kan vi inspirere til kreativitet, skaperglede og deltakelse i områdeutviklingen, hos innbyggerne i Laksevåg og aktører i området? Vi ønsker forslag til en strategi for byliv, som kan bidra til å teste muligheter, skape interesse og synliggjøre potensialet som ligger i de eksisterende kvalitetene.

5 Flerbruk og sambruk - Vi ber om innspill til prinsipper og konsepter til systemer, bystruktur, byform, arkitektoniske grep og tiltak som støtter opp om aktivitet, flerfunksjon og fleksibilitet i områdeutviklingen. Vi trenger innspill til nytenkende funksjonsblanding – moderat og radikal blanding av nytt og eksisterende, og kobling av ulike programmer og bruk. utfordringer og kvaliteter i forslagene skal beskrives. Hvilke muligheter og begrensninger ligger i denne tematikken?

6 Bydel med historiske lag og egenart - Vi ønsker forslag som viser hvordan identiteten kan videreføres når Laksevågneset utvikles og gis nytt innhold. Kulturminner skal få en ny rolle i byen som gir området merverdi. Vern gjennom bruk, gjenbruk av materialer og midlertidig aktivitet er strategier som kan gi området nytt liv.

7 Blågrønne kvaliteter - Vi ønsker at teamene ser på hva som kan være gode grep, prinsipper og konsepter for blågrønn infrastruktur som sikrer naturmangfold og herlighetsverdier i den nye bydelen. Den grønne allmenningen og sjøpromenaden definert gjennom SPP, og sjøfrontstrategien skal programmeres og undersøkes med tanke på form og størrelse.

8 Infrastruktur og flyt - Vi ønsker at teamene skal se på løsninger for mobilitet for gående og syklende og bybane på Laksevågneset og kobling til nærområdene og sentrum. Vi ønsker å se forslag til miljøvennlige infrastruktur-løsninger. Hva kan en bybane gjennom området gi til Laksevågneset? Hva er den beste traseen gjennom området?

9 Ekspansjon i sjø, havnefunksjoner og tilgjengelig sjøfront - Vi ønsker å se forslag til utforming og programmering av sjøpromenade slik at den styrker byens kontakt med sjøen, tilrettelegger for byutvikling langs sjøfronten, bidrar til god sammenheng og kvalitet på byrommene mot sjøen, og sikrer allmenn tilgang til sjøfronten.

Vi ber om analyser og anbefalinger rundt disse sammensatte byutviklingsspørsmålene for å synliggjøre vesentlige potensialer og konflikter. Det må vurderes fordeler og ulemper knyttet til utfyllinger i sjø, og vise beregninger og illustrasjoner av potensialet for byutvikling. Hvilke muligheter kan skapes og hvilke verdier er det viktig å ikke gi slipp på for fremtiden?

10 Sosial infrastruktur – Skole, barnehage, idrett og uteområder - Vi ber om analyser av kapasitet, behov og arealer samt strategiske anbefalinger rundt planlegging og etablering av sosial infrastruktur. Det må vises gode forslag på dimensjonering og lokalisering av sosial infrastruktur innenfor en trinnvis utvikling av Laksevågneset sett i sammenheng med øvrige områder under utvikling.

KRAV TIL INNLEVERT MATERIALE

Leveringsformat

Hvert team skal levere inn i elektronisk format:

- + 8 stk A1 liggende format egnet for utstilling med gode illustrasjoner av analyser og løsninger. Plansjene må nummereres og merkes med teamets navn.
- + A3 hefte i liggende format som inneholder den totale leveransen.
- + JPEG format av alle kart og illustrasjoner (evt annet egnet format, avtales nærmere)
- + Presentasjon fra sluttseminar og midtveisseminar (kan leveres etter seminaret)

Det skal brukes lite tekst på plansjene. Heftet skal, i tillegg til informasjonen på plansjene, inneholde utfyllende informasjon i form av korte og lettleste tekster etc. Materialet er til fri benyttelse så lenge det refereres til hvem som har utarbeidet det.

Innhold

Hvert team i skal levere følgende innhold til avsluttende innlevering:

- + Hovedgrepet for planområdet, sett i sammenheng med tilgrensende områder, gjennom en illustrasjonsplan i målestokk 1:2000
- + Minst to perspektiv fra bakkeplan og et i fugleperspektiv i minimum A3-format
- + Diagrammer og illustrasjoner i valgfri målestokk som begrunner konseptet og viser for eksempel:
 - Laksevågneset sin karakter og rolle i Laksevåg og i byen
 - Byplangrep, typologier og formål
 - Sosial infrastruktur
 - Fortettingspotensial (BRA m2 eller %-BRA)
 - Programmering, plassering og samhandling mellom funksjoner
 - Vurderinger rundt utfylling i sjø, havnefunksjoner, promenade og kontakt med vannet
 - Ny bruk og transformasjon av kulturminner og industrilokaler
 - Fremtidsbilder for Bruno i en trinnvis utvikling av området
 - Hierarki for byrom og gater
 - Forbindelser og mobilitet inkludert parkeringsløsninger
 - Sol- og skygge og mikroklima i byrom gjennom årstidene
 - Konsept for håndtering av klimaendringer, flom, økt nedbør og overvannshåndtering

- Hovedgrep i materialbruk, kunst, møblering/utstyr, belysning og vegetasjonsbruk
 - Trinnvis utvikling og mulige temporære løsninger for området
 - Strategier og tiltak for gjennomføring
 - Drøfting av alternativene for utfylling, skole og idrettshall gitt i
 - Strategisk planprogram for Laksevåg s. 49
 - Konseptets fleksibilitet for trinnvis utbygging.
- ✚ Valgfrie planer og tverrsnitt i målestokk 1:200 som viser:
foreslåtte typologier
- forholdet mellom bebyggelse og utearealer
 - møtet mellom land og vann
 - funksjonsdeling og utforming av de viktigste gaterommene og byrommene
 - bybanetrase
 - ny bruk av kulturminner i området
 - bruno i sammenheng med den grønne allmenningen

En tekstlige del som utdyper hovedkonseptet, utfordringer, gjennomførte undersøkelser underveis i oppdraget og redegjøre for løsninger og strategier i forslaget.

I tillegg leveres en digital rapport/presentasjon i A3-format med alt materialet samlet, og hvor alle etterspurte forhold er redegjort for.

TIDSPLAN

Utlysning av parallelloppdrag: 4. desember 2020

Frist for å levere tilbud: 14. januar 2021

Signering med valgte leverandører: 17. februar

Oppstartsseminar: 18. februar

Midtveisseminar: 12. april

Skriftlig tilbakemelding om videre arbeid innen: 19. april

Innlevering av parallelloppdraget: 11. juni 2021, kl.12.00.

Sluttseminar med presentasjon av gruppens forslag: 18. juni

Utstillingsperiode: uke 25 til høsten 2021

Vurderingskomiteen avslutter rapportskrivningen høsten 2021

Oppstartsseminar

Et felles oppstartsseminar vil gi en introduksjon til de viktigste problemstillingene og arbeidet som allerede er utført. De utvalgte team vil få bakgrunnsmateriale for oppgaven.

Arbeidsfase 1

Teamene skal ha et overordnet og visjonært blikk for fremtidens bydel på Laksevågneset. Alternative konsept/ visjoner basert på Strategisk planprogram, Sjøfrontstrategien og KPA og forslag til karakter og rolledeling mellom ulike deler av planområdet samt prinsipper for bruk og utforming er leveransen i fase 1. Materialet skal egne seg for presentasjon og medvirkning.

Midtveisseminar

Forslagene presenteres og drøftes med vurderingskomiteen og på et åpent møte. Seminaret skal bidra til å konkretisere og detaljere føringene for den neste arbeidsfasen. Kort etter seminaret vil vurderingskomiteen gi tilbakemeldinger og føringer for teamenes videre arbeid. Vurderingskomiteen kan velge å kun plukke ut deler fra leveransen i fase 1 som det skal jobbes ytterligere med. Det vil da konkretiseres om det skal jobbes videre med et bestemt uttrykk for bydelen samlet, eller om delområder skal ha sin egen utforming.

Arbeidsfase 2

Teamene skal videreutvikle visjonene basert på tilbakemeldingene. Alle teamene vil også få utpekte delområder/ tema som det skal løses en gitt problemstilling for. Leveransen i fase 2 vil være såpass detaljert at det skal kunne benyttes direkte inn i områdeplanen.

Sluttseminar

Forslagene skal presenteres til oppdragsgiver, vurderingskomite og de andre teamene. I den forbindelse må det påregnes at det kan bli aktuelt med inntil 2 presentasjoner i tillegg for offentligheten.

Utstillingsåpning

På utstillingen presenteres teamenes ferdigstilte arbeid. I løpet av utstillingsperioden kan det bli et offentlig arrangement der media og politikere inviteres.

PLANER OG FØRINGER FOR TRANSFORMASJON AV LAKSEVÅGNESET

Vi understreker at det ikke forventes at teamene skal sette seg inn i all dokumentasjonen. En del av materialet vil også bli presentert i oppstartsseminaret. Listen er heller ikke uttømmende, men er ment å synliggjøre de viktigste føringene for områdeplanarbeidet, og kan brukes som en kilde til mer informasjon etter behov.

Faglige rapporter og annet grunnlagsmaterieil

Informasjonsvedlegg til varsel om oppstart av områdeplan for Laksevågneset*

Stedsanalyse for Laksevågneset*

[Strategisk planprogram og oppstart av områdeplan for Laksevåg](#)

[Byrådets plattform 2019-2023](#)

[Kommuneplanens samfunnsdel – Bergen 2030](#)

[Kommuneplanens arealdel - KPA 2018](#)

[KPA 2018 Plankart](#)

[Temakart for sammenhengende blågrønne strukturer](#)

[Kommunedelplan for overvann](#)

[Klima- og energihandlingsplan for Bergen - Grønn strategi](#)

[Bergen kommunes arkitektur- og byformsstrategi – Arkitektur+](#)

[Gåstrategi](#)

[Sykkelstrategi](#)

[Bergen kommunes kulturstrategi 2015-2025](#)

[Bergen kommunes kulturminnestrategi – Identitet med særpre](#)

[Program for boligforsyning](#)

[Høringsforslag – Strategi for sjøfronten Bergen sentrale deler](#)

[Kommunedelplan for kollektivsystemet fra Bergen sentrum til Bergen vest. Silingsrapport](#)

*Grunnlaget vil bli tilsendt de teamene som blir valgt til å delta i oppdraget

BERGEN
KOMMUNE

Vestland
fylkeskommune